

VERENIGING „OUD VORDEN” te Vorden

„VORDENSE KRONYCK”

Uitgave van de vereniging „Oud Vorden”, opgericht 30 maart 1981.

Negende jaargang, no. 1, december 1991.

Oplage 250 exemplaren.

Secretariaat: Mevr. F. v. Druten-Vrieze, Ruurloseweg 61, Vorden.
Tel. 05752-2260.

Bankrelatie: Bondsspaarbank rek.nr. 92.31.08.394
t.n.v. Vereniging „Oud Vorden”.

Ten geleide

De vergroting van de gemeente Vorden door toevoeging van Wichmond en Vierakker heeft ook consequenties voor het werkgebied van onze vereniging. Vandaar dat u in dit nummer de geschiedenis van het Spieker in Vierakker, samengesteld door J. Harenberg, zult aantreffen.

Bijzonder lezenswaardig is ook het artikel over dr. Monnik die hier in de tweede helft van de vorige eeuw een artsenpraktijk had.

Het verenigingsnieuws completeert het geheel, waarvan wij hopen dat het bij u in de smaak valt.

De samenstellers:

J. v.d. Broek

F. en J. v. Druten

J. Harenberg

H. G. Wullink

Verenigingsnieuws

Gezelligheid was troef op de "Nijaorsvesite" op 16 januari j.l. in de "Herberg". De aanwezigheid en het optreden van Klazien uit Zalk was daaraan natuurlijk niet vreemd.

Met haar natuurgeneeswijzen, haar praatjes over 't neusje en over haar kat Simon Peres wist ze de zaal op een aangename manier te vermaken. De door enkele leden gebakken oliebolletjes, appelflappen, wafels en ni'jaors koeken zorgden ervoor dat niemand met een lege maag naar huis ging.

Over alles wat met de douane te maken heeft en had kwam ons de heer Volbeda op 12 februari 't een en ander vertellen.

Zelf altijd bij de douane geweest, wist hij een duidelijk beeld van 't gehele apparaat te geven. Een wat technische lezing die echter zeer leerzaam en interessant was.

Van een geheel andere inhoud was de diaserie op 25 maart van de heer van Roekel over het Achterhoekse boerenleven. Door zijn werk is de heer van Roekel steeds nauw bij het agrarisch gebeuren betrokken geweest en dit kwam in de serie duidelijk tot uiting. Bijzonder prettig om naar te kijken en te luisteren en niemand zal dan ook spijt gehad hebben deze avond, waarop eerst een korte jaarvergadering werd gehouden, te hebben bezocht.

De jaarlijkse zomerreis ging dit maal naar Apeldoorn en wel op woensdag 15 mei j.l. Om 12.30 uur vertrok een goed bezette bus uit Vorden waar na aankomst op 't Loo eerst de tuinen werden bezichtigd. De koffie smaakte na zo'n wandeling natuurlijk uitstekend. Voor wie interesse had was er nog gelegenheid 't Paleismuseum te bezoeken. Om 4 uur was 't tijd voor iedereen om in de bus te stappen voor een rondrit door de Kroondomeinen. Een rit waarvan alle deelnemers enorm genoten hebben.

Een uitstekend verzorgde koffietafel bij hotel Stegeman in Laren was een mooi besluit van deze, ook dit maal weer door de heer Schoolderman prima georganiseerde reis. Het enig negatieve punt bij deze reis zou de late aanmelding van deelnemers kunnen zijn, waardoor de organisatie extra moeilijk wordt.

Voor de openstelling van de Ned. Herv. kerk op zondag 25 Aug. j.l. was ook de medewerking van onze vereniging gevraagd. Door het dagelijks bestuur was hiervoor een verzameling oude kerkboeken, foto's, doopkaarten en oude leerboeken bijeengebracht, die hier ter inzage werden gelegd. Het bezoek aan deze openstelling, waar ook andere vrije-tijds activiteiten onder de aandacht

werden gebracht, had best wat meer mogen zijn maar al met al was het aanwezig zijn nuttig voor onze vereniging

Op woensdag 11 sept j.l. maakte een vrij grote groep van onze leden (± 60 personen) een excursie-reis naar Groenlo. Om de kosten zo laag mogelijk te houden gebeurde dit met eigen vervoer. Te bezichtigen waren hier het Grolsch museum, de kerk en het stadje. Drie gidsen met elk zo'n 20 leden lieten ons veel van de rijke historie van Groenlo zien. Op "Erve Kots" werd deze middag met koffie en gebak of krentebrood besloten. Door de goede organisatie van Fenny en Joop van Druten bijzonder geslaagd.

De heer Grootjans uit Borculo is in onze vereniging een oude bekende. Op woensdag 16 oktober liet hij ons, in samenwerking met z'n vrouw, een uitstekende serie dia's over de IJssel van Westervoort tot het IJsselmeer zien.

Grootjans staat bekend om zijn, qua stem en inhoud, goede commentaar plus prima dia's. Ook deze keer viel één en ander heel goed in de smaak en genoten de ± 80 aanwezigen volop.

Over antieke klokken ging de lezing op dinsdag 19 november in zaal Bakker. Hiervoor waren de heren Sellink en Abbink uit Winterswijk en de heer Spaander uit Zutphen uitgenodigd, maar dat bleek teveel van het goede. De twee laatsten hadden wat meer dia's dan verwacht en zodoende kwam de heer Selling wegens tijdsgebrek niet aan beurt. Deze was echter bereid een volgend seizoen opnieuw naar Vorden te komen. Al met al een dia-lezing waarin misschien wat teveel aandacht aan het uurwerk werd geschonken (prima voor kenners), iets meer over de bouw en de bouwers van de kasten zou voor de meesten aantrekkelijker geweest zijn. Mede door de technische hulp van Joop van Druten een avond die de moeite waard was.

Dokter A.J.W. Monnik in Vorden Gemeente-geneesheer 1869 - 1908

Sollicitatie en benoeming in Vorden.

Fragmenten van brieven en aantekeningen, betreffende Vorden en omgeving.

Een uitgebreide documentatie hiervan is bijeengebracht door M.W. Kas-Siedsma te Zevenaar, een achterkleindochter van Dr. Monnik.

Voor de Vordense kronyck is daarvan een uittreksel gemaakt, waarbij vooral aandacht is besteed aan mensen en plaatsen in en om Vorden, waarmee dokter Monnik in aanraking kwam.

Dr. A.J.W. Monnik woonde voor 1869 in Polsbroek, waar zijn vader B.W. Monnik een grote goedlopende huisartsen praktijk bezat. In voor- en najaar had deze streek regelmatig last van overstromingen. Dit had slechte invloed op de gezondheid van zijn zuster, die leed aan T.B.C. Daarom besloot deze familie uit te kijken naar een praktijkplaats in gezondere lucht. Uiteindelijk is dit Vorden geworden.

Oriëntatie en sollicitatie Vorden.

In de Haarlemsche Courant van vrijdag stond eene advertentie, waarin het overnemen eener geneeskundige praktijk in het schoonste gedeelte van Gelderland werd aangeboden.

Hierop schreef ik den 7 Juli '69

Spoedig ontving ik Juli '69 een schrijven van Dr. Hulst uit Alkmaar. Daarin stond o.a. vermeld:

- Mijn standplaats is Vorden bij Zutphen. Mijn praktijk wordt waargenomen tot een plaatsvervange voor mij opdoet, door Doctor J. Koning, Lid van den gemeente raad, Arnhem, vroeger te Vorden gevestigd.

De praktijk te Vorden is gemakkelijk soliede. Men kan jaarlijks rekenen op circa f 2400 à f 2500. Er is eene apothecar gevestigd, het huis staat naast het mijne. Mijn huis is het mooiste, soliedese van heel Vorden, met koetshuis, nieuw door mij gebouwde stalling voor twee paarden. Tuin groot 20 roeden, uitstekend van conditie, door mij met de meeste zorg in orde gebracht. Heerlijke vruchtboomen etc. etc. Bovendien heb ik een stuk land in huur, waarvan de vruchten staan te rijpen. Mijn huis en stand bied ik te koop aan voor f 10.000,-. Verder rijtuigen, paard, tuigen etc. naar believen tegen prijzen, die ik aan Dr. Koning heb opgegeven. Verder 12.000 . . . hooi, stroo, brand- en werkhout en wat verder u gerieven kan.

- Wilt u nader onderzoek eerst, dan Dr. A.H. van Andel te Zutphen, zal U van 't één en ander wel op de hoogte willen brengen.

Vervolgens verschijnt in de Haarl. Cour. van .. Juli eene aanvraag van het gemeente bestuur van Vorden om een genees- en verloskundige op eene jaarwedde van f 150,- Dit versterkt het voornemen, om naar Vorden te gaan.

Door dokter van Andel en de Vordense dominee worden inlichtingen verstrekt aan dokter Monnik, via zijn collega Voerman uit Deventer. In de betreffende brieven lezen we o.a. 't volgende:

*Van Andel → Voerman (A.J.W. Monnik).
Zutphen 24 July 1869*

Dan is er een apotheker, zoodat het voor de arriverende medicus mogelijk is om zelf een apotheek aan te schaffen. Noch Dr. Hulst, noch Dr. Koning, zijn voorganger hebben dit dan ook gedaan. Ook heb ik hooren spreken, dat die practriek (met woning en rijtuig!) moest overgenomen worden, zooals dit buiten meer geschiedt.

Vorden is een aardig plaatsje en de menschen zijn er goed.

*De dominee van Vorden → Voerman (A.J.W. Monnik).
Vorden 24 Juli '69*

Gaarne antwoord ik op uwe letteren, gisteren door mij ontvangen. Woensdag had de gemeenteraad vergadering en ten gevolge daarvan is eene advertentie geplaatst in de Haarl. courant van heden.

Dr. Koning vertrok een paar jaar geleden en in zijn plaats kwam toen Dr. Hulst, die pas van Leiden kwam. Deze vertrok naar Alkmaar en zoo is zijn plaats vacant. Doch sedert een jaar 10 - 12 practiseert hier ook Dr. Maitland, die te Utrecht studeerde. Deze heeft een apotheek, doch de broeder van den burgemeester is hier Apotheker en deze maakt de recepten klaar van de anderen doctor. Voor de vestiging van een geneesheer, die zelf niet wat middelen heeft, is dat wel een bezwaar, doch als hij bevalt en de praktijk behoudt, zooals die was, dan geloof ik toch wel, dat hier een bestaan is te vinden, want zooals u weten zult zijn hier nog al vrij wat goeden, die meest Dr. Koning en later Dr. Hulst gebruikten en daaronder zijn nogal, die veel, een dokter noodig hadden.

De gemeente is ca. 3000 zielen groot en voor 6/7 protestant, hoewel de grensstreek van Ruurlo en Lochem ook nog al bezocht wordt door Scholten en v. Dissel. De nieuwe Dr. zal wel genoodzaakt zijn, om het huis van Dr. Hulst te gaan bewonen, want andere gelegenheid is er niet, althans niet voor een gehuwd medicus. Doch het is een royaal huis, keurig en sterk gebouwd met lieven tuin, alles naast de woning van de Apotheker. Paard en rijtuig dient er natuurlijk gehouden te worden, want de afstanden zijn nog al eens ver en de boerenstand heeft zijn brood, maar veel meer ook niet, zoodat de visites altijd matig dienen berekend te

worden. Dr. Hulst was voor die menschen te duur, duurder dan Dr. Koning; wat wel wat ongunstig ging werken op zijn praktijk.

Zie dan, naar mijn beste weten uw brief beantwoord. Ik hoop dat we een kundig en geschikt medicus mogen terug krijgen. De menschen zijn hier algemeen zeer geschikt en plezierig.

Met hoogachting

Ik vergat nog te melden, dat hier ook een vroedvrouw is.

Uit het verslag van dokter Monnik over een bezoek aan Vorden wordt 't volgende gelicht:

Zie op het tweede huis links, de naam van Dr. Hulst staan en begeef me naar het logement "het Wapen van Gelderland". De logementshouder heet Ensink. Ik verfrisch mij een weinig, gebruik iets en vraag de weg naar den burgemeester. De hospes zegt, dat die juist vertrokken is, om eene burgemeesters vergadering bij te wonen en eerst tegen 8 uur 's avonds terug zal zijn, doch dat de wethouder aanwezig is in de gemeente in het voorhuis.

Dat blijkt de heer Storm van 's Granesande te zijn..... en kom vervolgens bij mevr. Hulst.

Ik zeg, dat ik voornemens was naar Logchem te wandelen en daar op den trein te gaan. Zij vertelt mij, dat dit ruim twee uur is en stelt voor, mij met haar rijtuig daar heen te brengen, hetgeen ik beleefd accepteer. Het weder is prachtig, de weg afwisselend en zeer schoon. Mevr. Hulst wijst mij "het Huis te Vorden". Verderop slaan wij links van den straatweg af, op een breeden grindweg en passeerden het buiten "Wildenborgh" van den Heer Brants, wethouder van Vorden. Mevr. wijst mij een houten gebouw, waar de dames zondagsschool houden, want die menschen zijn zeer precies. Het buiten zelf is een overblijfsel van een zeer uitgestrekt kasteel uit vroegere eeuwen. Het ziet er goed uit. Men telt er nu nog, zoo als men zegt, 80 kamers.

Over de overname van het huis staat o.a. nog het volgende in de correspondentie vermeld:

A.J.W. Monnik → Dr. D. Hulst.

4 Aug. 1869.

Wanneer wij derhalve voor uw huis met tuin etc. f 6000,- bieden, dan mag dit werkelijk als een hoog bod beschouwd worden en als een bewijs, dat mijn vader evenmin van kruimelen houdt, als ik dit van u gelooven wil. Dit bod vervalt natuurlijk geheel, wanneer ik te Vorden niet word benoemd als medicus.

Dr. D. Hulst → A.J.W. Monnik.

6 Aug. 1869.

Daar ik niet van talmen houd en toevallig dezelfde som, als die gij mij biedt voor mijne vaste goederen, mij hier voor een huis gevraagd wordt, zal ik uw bod van f 6000,- accepteren en u daarvoor mijn huis, koetshuis c.a. en tuin afstaan. Als ik eene goede raad nog schuldig zijn in uw belang. Ga dan onmiddellijk naar Vorden; meld u bij mijne vrouw en Dr. Koning aan. Verzoeken den laatsten u te willen introduceren hier en daar.

Ga in persoon naar de Burgemeester en vertel hem, zonder s.v.p. de verkoopsom te noemen, hoe het tusschen ons geschapen staat.

Dokter Monnik brengt dan weer een bezoek aan Vorden. In zijn verslag daarvan lezen we o.a. het volgende:

Zaterdag 7 Aug.

Te Zutphen loop ik de stad in en vraag in eene Apotheek, waar ik rijtuig kan huren. De Apotheker verwijst mij nabij het station bij een stalhouder, waar ik rijtuig vraag naar Vorden. In een logement vlak daarbij gebruik ik een glas bier en een broodje en vertrek met eene kar op veren en twee banken naar Vorden. De afwisselingen van bosch en bouwland, doorsneden door de Vordensche beek is zeer schoon. Op menige prachtige partij, of schilderachtig punt maakt mijn geleider mij opmerkzaam. Eene prachtige lindeboom nabij het kasteel van een enormen omvang is vooral zeer bezienswaardig. Op eene brug vinden wij de schilder Bilders bezig met het maken eener schets van het gezicht, dat men vanaf die brug heeft op eene visch daar in de beek, die aldaar door zwaar geboomte overschaduwd voort kronkelt.

Ik begeef me nu naar "het Wapen van Gelderland" om te dineren.

Onderweg ontmoet ik Koning, die mij een zegeltje geeft en allervriendelijkst zich ten allen tijden tot mijne dienst stelt.

In het logement vind ik den schilder Bilders en den Heer van Genderen, die vroeger te Vorden gewoont heeft.

Wij krijgen een goed diner, waarna ik mij naar het huis van den Burgemeester begeef, daar zijn zoon mij geïnviteerd had, om mij de omstreken te laten zien. De familie zit buiten. De student komt naar mij toe, bergt even mijn valiesje, dat ik mede genomen had en wij wandelen naar den Bramel, waar Storm van 's Gravesande woont. Vervolgens na het Addink, een buitengoed, dat inkort verkocht moet worden. De tuin is lief, het huis zeer landelijk alles beneden.

Langs een binnenweg komen wij in het dorp terug en gaan naar het huis van de Burgemeester.

Dan volgt de benoeming van dokter Monnik tot gemeentarts:

Besluit van den Gemeente Raad van Vorden, constaterende de benoeming van den Heer A.J.W. Monnik, als Geneesheer der Gemeente Vorden.

n^o218

Dinsdag den zevenden September achttien hondert negen en zestig.

De gemeente Raad van Vorden.

Heeft dien ten gevolge besloten:

bij deze den Heer Adrianus Johannes Wilhelmus Monnik, medicinee et artis obstetricia doctor, thans nog woonachtig te Polsbroek te verleenen acte zijner aanstelling tot Geneesheer der Gemeente Vorden op jaarwedde ten laste der Gemeentekas van een hondert en vijftig gulden, ingaande den vijftienden September aanstaande onder gehoudenheid om op te volgen en in acht te nemen alle zoodanige verordeningen, als bereids voor die betrekking zijn voorgeschreven, of later mogten worden vastgesteld.

In die verordening staan o.a. de volgende bepalingen

Instructie voor den geneesheer der gemeente Vorden

Art. zes

Hij zal de inenting der koepokken zooveel in zijn vermogen is bevorderen, daartoe jaarlijks in overleg met den Burgemeester en op de uren door dezen te bepalen zoo dikwijls nodig, doch ten minste vier zittingen houden, hetzij in de gemeentescholen, hetzij in eenig ander door Burgemeester en wethouders aan te wijzen gebouw, teneinde gratis de inenting der koepokken te bewerkstelligen aan allen te dien einde aldaar verschenen ongevaccineerden.

Art. acht

Hij zal alle behoeftige personen in de gemeente waarbij zijne hulp wordt ingeroepen zonder uitzondering geheel kosteloos in geneeskudige behandeling moeten nemen. Ze zoo dikwijls noodig bezoeken en de gevorderde recepten afgeven ten einde de geneesmiddelen daar kunnen worden bereid waar zulks door de betrokken armbesturen wordt bepaald.

De beoordeling of iemand al dan niet tot de behoeftigen behoort blijft in geval van twijfel of verschil aan het dagelijksch bestuur aan wiens beslissing de geneesheer na zijn belang te zijn gehoord zich onvoorwaardelijk zal moeten onderwerpen.

Aldus deze instuctie vastgesteld door den Raad der Gemeente Vorden den 6 sept 1856.-

De gemeenteraad voornoemd

Getekend: L.H. Gallée, Burgemeester;

D.J. Rossee Wethouder

secretaris der gemeente J.H. Gallée.

De burgemeester stuurt ook nog een brief over de benoeming:

Burgemeester Gallée → Dr. A.J.W. Monnik.

Vorden den 16 Augustus 1869

Weledele zeer Geleerde Heer!

De gemeente raad alhier is heden overgegaan tot benoeming van eenen Gemeente geneesheer en heeft daarbij UEdZG tot die betrekking gekozen, onder bepaling, dat de betrekking met 1e Sept. e.k. zal noch worden aanvaard of zooveel vroeger als UEd zal kunnen overkomen.

Ik hoop dus dat UEd reeds eer dan 1e sept hier zal zijn.

Spoedhalen schrijf ik deze haastig. En aangenaam zal 't mij zijn zoo mogelijk per omgaande tijding te ontvangen, wanneer U hier zou kunnen zijn.

Nu kan ook het huis worden overgedragen. Dokter Hulst schrijft daarover aan dokter Monnik:

Dr. Hulst → A.J.W. Monnik.

Alkmaar 22 Aug. 1869.

De tijding uwer benoeming als Geneesheer te Vorden, waarmede ik U van harte gelukwensch, gewerd mij voor eenige dagen.

Gisteren heb ik mijne vrouw en kind van Amsterdam gehaald. De meubels zijn allen ingescheept, zodat het huis ter uwer beschikking zoude zijn.

Ik heb den notaris de Raadt te Vorden eenen procuratie gegeven, benevens de benodigde eigendomsbewijzen, zodat a.s. Woensdag de notariële overdragt kan plaats hebben.

De definitieve komst van dokter Monnik naar Vorden laat dan nog vrij lang op zich wachten.

Als dokter Koning ziek wordt komen er problemen. Eerst schrijft burgemeester Gallée daarover aan dokter Monnik en daarna de apotheker Gallée:

Apotheker → A.J.W. Monnik.

Vorden 3 Sept. 1869.

Door de voortdurende ongesteldheid van Dr. F. Koning, raak ik in verlegenheid, hoe de zieken tevreden te houden en weet niet beter te doen, dan mij tot UEd te wenden. Na uw vertrek is Dr. Koning hier nog niet geweest. Zijn Ed blijft voortdurend klagen over een vermoedheid, zoodat hij een reis naar Vorden niet durft te ondernemen. Die vrouw Woestenenk, alwaar UEd. geweest is, wordt niet beter en wilde gaarne u, of Dr. Koning eens hebben. Reeds eens had ik hun gevleid met: "Morgen komt Dr. Koning", 's avonds kreeg ik een brief, Dr. Koning niet komt. Nu heden morgen kwam weder Woestenenk, dus ik heb hem gezegd, UEd te zullen schrijven. Verder zijn er nog meer patiënten, die zeer verlangen.

Was er nu kans UEd. een dag hier kond komen, redde ik mij wel weder voor een tijd en aldan kon Dr. Koning weder wel zijn.

Bij Looman gaat alles goed met kraamvrouw en kind.

Apotheker Gallée → A.J.W. Monnik.

Vorden 5 Sept. 1869.

Vrijdagavond is die vrouw Woestenenk, waar u geweest is reeds overleden. Zij heeft nu er geen medicus meer gehad en alleen de poeders.

Nu moet er een bewijs van aan welke ziekte overleden zijn.

Wil UEd. s.v.p. nevensgaand billet alleen de ziekte invullen en teekenen en per omgaande terug zenden, daar ik het dinsdag melden moet.

De familie woont in Vorden

Het nummer van ons huis is: Wijk A, n° 70

Praktijkoverdracht

Dr. Koning → A.J.W. Monnik.

27 sept. 1869.

O.a. de volgende inlichting: Wij spraken ook over berekening der visites. Aan het tarief van mijn voorganger Puffiüs, indien hij volgens een tarief rekende, heb ik mij niet gehouden, vooreerst omdat de man gemeenschappelijk leverde en het dus moeilijk uit te maken was, wat hij voor visites rekende en 2e, omdat hij den twee laatsten jaren '55 en '56 zich hoger liet honoreeren, als in de vorigen.

Dr. Hulst → A.J.W. Monnik

22 okt. 1869.

Enige Fragmenten:

Dus nu druk aan 't bouwen. Ik hoop, dat Gerrit Wesseling uw metselaar is. 't Is voor zeker de beste. Ik heb indertijd van hem de voor bouw gekregen bij verkoop van een stukje land, liggende bij "den Kroezeboom", zeer dicht bij uw huis.

De zanderigheid der wegen, mijn waarde, ik heb er mij even hard over beklaagd als gij. Ik nam nogal veel het paard onder den man en reed den laatsten tijd met beide paarden voor een ligt wagentje, dan hoefde ik nooit te stoppen. Gaarne geef ik u enkele inlichtingen. Mondeling zoude ik u nog meer kunnen openbaren.

Bij Burger rekende ik, als ik met rijtuig kwam voor iedere visite 23 stuivers, te voet een gulden. Dit zat in den tol. Voor de partus betaalde hij mij f 30,-.

Freule van Dorth betaalt f 1,50, Baron van Dorth f 2,50. Als ZEd bij mij aan huis kwam, betaalde hij f 1,-. De notaris Ghijm te Hengelo betaalt ook f 2,50, evenzoo veel voor zijne huishoudster.

Voor menschen, die bij mij aan huis kwamen, noteerde ik 30 cts.

Overigens rekende ik zoolang ik de Vordensche grens niet overschreed, voor elke visite in de buitenbuurten f 1,-, nooit meer. In 't dorp was de visite f 0,30 bij den notaris, Burgemeester, Men. Meurs en ieder nieuw inkomend gegoed partiuier

*f 0,50. De apothecar berekende ik niets, zoo ook de geestelijken en uw over-
buurman de veearts. Op de buitens was het a.v. Bramel f 1,-, Enzerink f 1,25, Ven-
horstink rekende Dr. Koning f 2,50, ... *f 1,50, Medler f 2,50, Burger f 1,25, Struben
(Buitenzorg) f 1,15, Heidepark f 1,50,
Hackfort f 1,-, de Ds. te Wichmond f 1,- de Pastoor te Baak f 2,50, i.g. aan de Key-
enberg f 2,50. Norde Abbink bezoek f 0,60, Beeftink, Grootwesseling f 0,70, Bor-
kerk Schudehuis f 1,-, Groot Obbink op Tjoonk f 0,90, Tjoonk op Hammink f 0,60,
in de Hoogerhoek f 0,50, Vierakker f 1,- en f 1,50
voorbij de Vlieg, Lankhorster stroet f 1,-, Hengelsche broek f 1,50, W. Bekveld
f 1,50. etc. etc.*

Dr. Hulst → A.J.W. Monnik.

Alkmaar 21 Nov. 1869.

Amice.

Waarin een aantal vertrouwelijke medelingen, waaronder:

*Bij Gemini is dan ook de tang f 20,-. Ik weet wel, dat ik, evengoed als Dr. Koning,
in obstetrie voor duur doorging, maar ik heb mij er nooit aan gestoord. Vooral niet
aan de verhalen over Puffius en het altijd zoo beschouwd, alsof ik in het vak con-
currentloos was. Overigens verdien ik liever f 400,- aan 40 partus, dan aan 60.
Ik wensch u hartelijk toe. dat ge nimmer vergast wordt op eenige praktijk aan de
Haar.*

*Ik geloof, dat nog uit mijne instructie gebleken is, dat de diaconie der Herv. en van
de R.K. een contract hebben gesloten met het gemeentebestuur en dat via hunne
armen voor f 150,- moest behandelen.*

Dr. J. Koning → A.J.W. Monnik

Amice Collega!

*Mijn berigten, omtrent het verloop der praktijk bij Hulst komen op het vol-
gende neer.*

*1° Hij deed kleine operatiën, die niet nodig waren, bijvoorbeeld bij circumcisie bij
pasgeborenen.*

2° Hij rekent te hoog.

*3° Hij maakte of te veel visite, zoodat iedereen hem verdacht, dat hij de patiënten
exploiteerde.*

Wat zal ik daarop zeggen.

*Het 1° punt is waarheid, zoo ook het 3° punt. Op het 2° punt kan ik dit niet zoo
grif toegeven. Dus dit is eene waarheid, dat niets eene pas beginnende medicus
meer kwaad doet, als een hoog tarief.*

In het begin maar zachtjes aan - later kan men makkelijk de schade inhalen. Zoo

dacht ik er in der tijd over en die verwachting heeft mij niet beschaamd.

De omgeving

Overtochtjes in de omgeving van Vorden in de maanden juli en augustus 1872 werd o.a. het volgende genoteerd:

's Namiddags een klein toertje gemaakt hebbende. Pa met mevr. Nicolet en Toos met de ezelwagen vooruit. Ik met Moe, Anna en Gustave in de Clarence, eerst naar Burger¹ en toen Pa achterna door Delden en langs het huis Vorden terug.

Wij wandelden het voetpad naar het Joostink; van daar door het bosch van "den Bramel", waar wij onder de zware beuken op de bank gingen zitten en verder in het bosch op eene bank bij het bruggetje en vervolgens over het tweede bruggetje; achter langs; het huis voorbij naar den rijweg naar Gezoor, waar zij (de medewandelaar) bleef wachten, terwijl ik in huis ging.

Terugkomende zag ik haar op den omgewaaiden boom zitten. Wij vervolgden den weg; sloegen links af en kwamen bij "het Blauwe huis" hier op den straatweg. Woensdag leverde niks merkwaardigs op, als alleen, dat ik 's avonds met Moe en Anna ging wandelen langs "het blauwe huis", Boonk en bij Vaarwerk op de straatweg terug.

Donderdag ging ik 's namiddags na het diner wandelen met Anna. De straatweg uit over Jebbink naar Gezoor. Van daar door de bosschen van "het Enzerinck", waar wij op verschillende plaatsen eenige oogenblikken op een bank gaan zitten onder gezellig gesprek. Terug langs "den Bramel" tot "het Gruwel", "Beijenhof", "Bavinck" en "het Blauwe huis".

Ik ga toen met Anna wandelen naar Zweverick (Joostink), het Bramel, Kerkpad en terug de rijweg langs Vaarwerk. Wij beklimmen "de Hackfortsche bult en komen ruim 12 uur thuis. Daarna ging ik met Anna wandelen langs de pastorij en het Woestenings vonder over. Na de tafel moest ik naar "'t Hanenhuis" in Galgenoor en daar het zulk lief weder was, ging ik met de brik en Anna ging mede. Wij sloegen even voorbij Hanenhuis rechtsaf en kwamen zoo op de Lochemsche grindweg uit, naar huis terug.

Heden morgen onder kerktijd wandelde ik naar Vogelsang, langs het voetpad. Vandaar naar Bargeman (om de Heege). Toen langs 't Addink en 't Hoen naar Jebbink. Heden zijn wij geweest: Medler, De Wientjesvoort, het huis Vorden en het Enzerinck geweest.

¹ Vermoedelijk wordt hier bedoeld de heer Burger, die woonde aan de weg van Vorden naar Warnsveld in het huis Tusculanium net over de grens van Vorden.

Bijzondere aantekeningen:

Verslag van de brand van zaterdag op zondag 15/16 maart '73, 's nachts ± 3 uur.
Toos ging overeind zitten luisteren en hoorde toen een knetterend geluid. Ze riep Pa, die terstond ging zien en de huiskamer openende, deze in brand zag staan. IJlings deed Pa de deur dicht, vloog ongekleed naar Gallée om die op te bellen. Trok eenige kleedingstuk aan, ging water pompen en bijgestaan door Gallée, werd Pa de brand spoedig meester.

(Samenvatting, door één van de kinderen geschreven).

Papa is geroepen bij Baron van Dorth. Hevig onweder. Bliksem in een boom bij Mevr. Engelberts. Boerderij in Delden afgebrand. Kermis op het dorp. Papa moest bij vogelschieten zijn. 2 Uur zich vervelen tot de vogel geschoten is.

Vorden 31 maart 1891

Veranderingen, die U interesseerden hebben hier in Vorden geen plaats gevonden. Op Kerkelijk gebied gaat het ons zeer goed, hoewel wij nog teleurgesteld zijn, door het nog niet hebben van een eigen Herder en Leeraar. De Christelijke school is verbouwd en vergroot en bloeit zeer, maar wordt, helaas, door Ds. Cordes zeer tegen gewerkt.

Vorden 20 juli 1900

Maandagmiddag werd ik door een hevig onweder overvallen, terwijl ik uit was. Op vele plaatsen in omland zijn ongelukken gebeurd. Bij Ouden Ampsen op 't Hekkelder zijn 4 koeien gedood. Later bleek dat Hof's verkeerd gehoord had, want Gallée vertelde mij, dat de klok niet geluid had en dat wat men voor brand in den omtrek van de Wientjesvoort had gehouden, veroorzaakt werd door witte wolkjes, die we ook overal zagen opstijgen.

Vorden 7 juni 1904

Men zegt hier in 't dorp, dat a.s. zondag alle herbergen om 2 uur gesloten moeten zijn, daar de burgemeester bang is, dat ze er een "Dominees kermis" van zullen maken bij zijn intrée. Herman zegt, dat hij gehoord heeft, dat ze nu al een hekel aan hem hebben, omdat hij zoo "fijn" is en dat als ze geen kermis mogen houden, dat nog veel erger zal worden.

Vorden 8 januari 1905

Toen je weg waart, kregen wij die plotselinge dooi. 's Morgens toen ik thuis kwam, begon het al erg glad te worden. Terstond zond ik om Hondeling, doch die was niet thuis. Toen een paard van Brandenburg, want de onzen hadden geen schroefijzers.

Woensdag moest ik naar de vergadering te Zutphen en bestelde daarom dinsdag-

avond aan Hondeling, om woensdagmorgen om 8 uur, Rob schroefijzers te geven. In plaats van op tijd te komen, kwam hij laat, hoewel Gerrit hem 's morgens nog gewaarschuwd had. Het heette, dat hij verhinderd was, maar werkelijk had hij maar op zijn gemak zijn boterham gegeten. Daardoor kon ik eerst om half tien weg en kon niet alle zieken voor 11 uur bezoeken, die in de zelfde route woonden, zoodat ik 's avonds nog eens den zelfden kant uit moest. Het was erg vervelend. Het was hier ontzettend glad, 's Avonds ben ik nog bij het opstappen van de stoep bij Willemsen (Gorssen tegenover Mellink) uitgegleden, doch heb mij gelukkig niet bezeerd.

De volgende dag was het overstelpend druk. Meestal een paard van Br. erbij. Gister bijvoorbeeld: 's morgens naar den Maandag en Koning; 's middags naar Hackfort enz., 's avonds naar den Kranenburg en Wildenborgh. Om half elf kwam ik thuis en toen kwam er een man uit Hengeloo, om nog bij een zieke te komen, even voorbij Ds. Pierson. Daar ik nogal vermoeid was, had ik er weinig zin in, doch wilde ook niet weigeren en liet toen Brandenburg met de brik komen. Ik ben vanmorgen met een paard van Brandenburg door Hackfort, langs Hoekendaal, achter door Galgen (langs Deurnink) naar Makking en van daar naar den Wildenborgh en toen naar Groot Helleger (Kranenburg) gereden.

Gistermorgen stond ik juist aan de overweg bij het station alhier te wachten op den goederen-trein van Zutphen, die passeerde, toen plotseling de wagons uit het spoor sprongen en derailleerden. Een 10 tal wagens liepen naast en tusschen de rails. Van één vloog een as met de wielen af, enz. Doch daar alles vrij langzaam ging, was de verwoesting niet groot. Heden vernam ik, dat Mulder, de assistent aan de directie verklaard had, dat hij de wissel te vroeg had overgehaald en daardoor de ontsporing veroorzaakt had. Toen hij zijn fout zag, sloeg hij de wissel weer om en zoo bleven nog eenige van de achterste wagons in het spoor. Men heeft een machinist uit Zutphen laten komen, om de wagons met geweld weer op de rails te trekken, vertelde Gerrit (Doch dit kan ik moeilijk zoo geloven), doch die machinist durfde het niet aan. Toen zou er een uit Winterswijk gekomen zijn, die het gedaan heeft, waardoor hij een wissel heeft stuk gereden. Doch ik denk dat dit een praatje is.

Gisteravond is er een ontzettend ongeluk gebeurd met den laatsten personentrein naar Winterswijk. Er moest een nachttrein loopen van Winterswijk en daardoor kwam een Conducteur uit Amst. met den trein mede. Nabij halte Brandenburg ging deze uit de goederen-wagon langs de loopplank naar een personenwagon, naar men zegt en viel toen door misstappen op de rails en werd in stukken gereden. De trein stopte en nam de overblijfselen mede naar Ruurloo. Ontzettend nietwaar?

Vorden 16 sept. 06

Heden bracht Hofs mij een brief voor het Best. der Chr. Sch., die hem door

Berenpas was gegeven. Ik heb hem nog niet geopend en vermoed dat het klachten zijn over hetgeen onlangs tusschen Bösecke en anderen is voor gevallen en waarover men zeer ontstemd is. Ik heb mij er nog niet mede bemoeid. Ik hoop dat de Heere mij wijsheid zal geven als er weder moeilijkheden komen.

Thien heeft gisteren feest gevierd (25 jaar veearts). Ze hebben er veel drukte van gemaakt.

Ds. J.L. Piersen – Coba Monnik

20 april 1907

Waarde Juffrouw Monnik

Wij zitten in een impasse en misschien kunt u er een mouw aanpassen. Met 1 mei gaat onze onderwijzeres heen. Nu hebben wij iemand op het oog, die echter eerst 1 juni zou kunnen komen, daar zij zich voor een maand elders heeft verbonden. Zoudt u ons de maand mei kunnen en willen helpen. Het zijn slechts 19 schooldagen.

Mevrouw zou het wel willen doen, maar ik vrees, dat wij dan in botsing komen met "haren medischen adviseurs". Indien het kon, zoudt u dan den heer v/d Lugt een decisie kunnen medegeven, daar ik vandaag nog bericht moet zenden aan de personen, die wij op het oog hebben en uw antwoord dit min of meer bepaalt. Over condities kunnen wij mondeling spreken en zullen het zeker wel eens worden.

18 aug. 1907

Den 3den september is er verkoop van meubelen, enz. op de Decanij; den 2den september kijkdag. Hiernevens de advertentie, daar je wel belang in zult stellen. De inzet der gronden heeft ruim f 151.000,- opgebracht.

Lulofs vertelde mij, dat hij van Notaris Koning gehoord had, dat deze een bod had op de Decanij boven de inzet. Ik denk er over hem in het geheim te zeggen, dat ik Vorden denk te gaan verlaten. Maar ben hierin nog niet beslist. Ook niet of ik een advertentie zal plaatsen.

Vorden 22 aug. 1907

(Door één van de kinderen geschreven)

's Avonds ga ik even naar Dina de R. Veel nieuws vertelde de R. Niet. Alleen dat er weer schoolfeest vergadering was geweest. De meester wou liefst naar 't Joppe toe, maar dat wou de R. niet, want 't is veel te ver (N.B. 5 kwartier fietsen). Nu gaan ze naar de Leute of Dollen hoed. 't Feest wordt namelijk op dinsdag 3 september gehouden, omdat 's maandags geen versch brood is.

Verder gaat meester B. mee met de wagen van huis Vorden. Op de vergadering werd wijselijk niet over de muziek gesproken. Maar toen het afgeloopen was, zijn de boeren zonder de R. naar de meester gegaan en zeiden heel onnoozel: "Meester

is er nog wat vergeten?" "Nee niks", had hij boos gezegd. "Jawel, de muziek meester". "O, dat moeten jullie dan maar regelen".

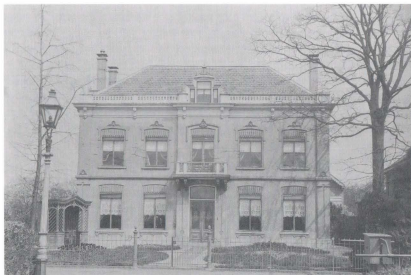
Het sanatorium komt in 't galgengoor, vlakbij Pasman op grond van Thate. Vanaf 't station komt een harde weg er heen, waaraan ze van de week al beginnen. Groote gebeurtenis dus.

(Niet gedateerd)

De Wildenborgch is aan perceelen gebracht. Bijna alle boeren hebben hun eigen plaatsen gekocht, uitgezonderd Kamphuizen, wat v.d. Hövel kocht en Bleuming. 't Huis ging laag en kocht een boomkooper. 't Wordt afgebroken.

Vorden 26 aug. 1907

Thate v/d Zutph. Hr. heeft de Decanij gekocht. Zijn broer v/d Bramel de gronden naast de oprijweg. Men zegt om elkaar te plagen.

Het huis waar Dr. Monnik woonde, 't laatst in gebruik bij notaris Rombach. Gesloopt ten behoeve van bouw Rabobank.

De verkoop van het Doktershuis

Vorden 17 aug. 1907

Zoo even is de heer Scheld hier geweest. Ik vermoedde, dat hij dezelfde was met wien ik door Waltmann correspondeerde, doch dit is zoo niet. Hij schreef mij gistermorgen, dat hij heden (zaterdag) om 1-22 zou komen als mij dit goed was.

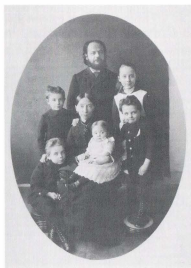
Woedend daarover, dat nu zijn uitzicht van de Decanij belemmerd wordt wil Thate a/d Straatweg een gebouw plaatsen op den inrind van de Decanij. Maar het bericht uit 's Hage, deed Thate v/d Bramel besluiten eerst met mij te spreken. Doch er was haast bij.

Ik antwoorde alleen dat Thate dan maar eens bij mij moest komen. Dat zal nu morgen waarschijnlijk tusschen 10 en 12 geschieden. Hoe ik dan doen zal, weet ik nog niet, maar vraag den Heere wijsheid. Ik denk dezelfde som te vragen als aan de anderen en als het tot zaken doen komt, niets, of zeer weinig te laten vallen.

Vorden 17 sept. 07

Thate is er juist geweest. Hij zal zijn schoonmoeder schrijven en vroeg eenige dagen uitstel van beslissing. Over den prijs scheen geen bezwaar te zijn. Eenige tijd geleden was hij met zijn schoonmoeder voorbij gekomen en toen had deze gezegd: "Als de docter dat huis maar eens wou verkoopen".

Tot zover de uittreksels uit de brieven. Uit aantekeningen van zijn jongste zoon blijkt nog dat het huis in Vorden op 20 juni 1908 werd verkocht aan notaris Numans. Op 14 september volgt dan de verhuizing naar Overveen. "Papa wordt overgebracht per ziekenwagon HSM, 15 september" zo vermelden de aantekeningen. Op 17 juni 1909 overlijdt Dr. Monnik in Villa "Laagh Duijne" te Overveen en wordt de daaropvolgende maandag in Vorden op de Alg. Begraafplaats ter aarde besteld, waar ook zijn ouders en zuster reeds rustten.

Dr. Monnik met zijn vrouw en kinderen

Ik antwoorde, in de meening dat hij dezelfde was die Waltmann bedoelde, dat als hij zijn vrouw wilde medebrengen, dit mij goed was. Daarom ging ik met de brik naar het station. Hij kwam alleen met zijn fiets. Er was een kind ziek. Ik gaf hem een overzicht der inkomsten, na lang praten over allerlei; huis tuin enz. gezien; prijs gevraagd en of ik hypotheek wilde geven. Tenslotte zeide ik 2/3 der koopsom op hypotheek, 1/3 in geld, doch dat er weinig af kan van de 15 mille (hij sprak van 12 à 13 mille). Hij zal er met zijn vrouw over spreken en over 4 à 5 dagen bericht doen. Hij schijnt mij een zeer geschikt man toe. Hij had een huis in Amst. dat verkocht zou worden, maar waarvoor hij zijn vraag, 35 mille, nog niet krijgen kon. Hij woont in een huur-huis. Een of twee jaar geleden heeft hij hier met zijn vrouw gelogeed, dus kende hij Vorden eenigzins.

Vorden 18 aug. 07

Van mij ging Scheld de weg op fietsen naar Zutphen. Ik ging naar Lulofs, om hem te spreken over de Wed. Nieuwenhuis, die hem gehaald had en nu weder om mij zond. Toen keerde Scheld bij de Kroese-boom terug en zeide, mij ziende, dat hij bang voor regen was. Ik denk dat hij naar Enzinck is gegaan om inlichtingen, of nog eens Vorden is rond gereden.

Vorden 23 aug. 1907

Van Scheld heb ik nog niets gehoord, maar heden morgen eindelijk schreef Verweij, dat hij maandag wou komen zien. Dit heb ik aan Scheld geschreven. Wellicht komt het nu spoedig tot beslissing. Het is wel een spannende tijd, doch door 's Heeren genade geef ik deze zaak geheel in Zijne Handen.

Vorden 26 aug. 1907

Heden morgen ontving ik een schrijven van Scheld, dat hij van den koop afzag. Ruim half twaalf verscheen Verweij, een secuur mannetje, een der chefs van de Staats Spoorwegen, die wegens ziekte uit de dienst wil gaan en buiten wonen. Na alles gezien te hebben sprak hij af met 14 dagen zijne beslissing te zullen melden. Hij heeft vrouw en twee dochters. Twee anderen zijn ieder met een geneesheer gehuwd. Hij dacht dat zijn vrouw het huis wat ouderwets zou vinden. Gaat hij ertoe over, dan wilde hij nog met zijn vrouw komen. Hij maakte geen onaangename indruk. Het is dus steeds wachten. Misschien zou zijn schoonzoon, die te Havelte is, wel lust hebben hier te wonen, dewijl het aldaar niet zeer begerlijk lijkt om te wonen. Doch alles is onzeker.

Vorden 16 sept. 1907

Heden middag uit Zutphen thuis komende, komt van Mourik mij, namens Thate v/d Bramel, vragen of het waar is, dat ik mijn huis wou verkoopen. Thate had dit in den Haag gehoord. v. Mourik zeide, dat hij er niets van gehoord had, maar dacht dat ik dan wel mijn praktijk aan een Dr. zou verkoopen.

Het Spieker te Vierakker

Tengevolge van een gemeentelijke indeling werd de buurtschap Vierakker, tot dan behorende tot de gemeente Warnsveld, per 1 januari 1989 gevoegd bij het grondgebied van Vorden.

Het meest opvallende gebouw dat we hier aantreffen, is wel het spieker, ook wel "Het Hoge Huis" genoemd, welke naam voor zich spreekt. Van verre is te zien dat het boven de omringende bebouwing uitsteekt.

Wat houdt het begrip "spieker" nu eigenlijk in? De naam dateert uit de tijd dat de pachten nog in natura, dus in graan betaald werden, daar het gerede geld schaars was. De ontvanger van die pachten moest dus over een ruimte beschikken om dat graan te kunnen opslaan en daartoe werden torenachtige gebouwtjes gebouwd met een indeling, die vrijwel overal hetzelfde is. Boven een gewelfde kelder bevatten ze een woonetage voor de beheerder en daar boven bevonden zich één of meer graanzolders. Het gebouw lag op een verhoging om droog te blijven bij hoog water en er omheen lag een gracht, die muizen en ander ongedierte moest beletten om zich aan het graan te goed te doen. Bovendien vormde die een belemmering voor eventuele dieven.

De naam moet ontleend zijn aan het Latijnse woord "spica", hetgeen korenaar betekent, en het gebouw waarin die aren oftewel het graan werden opgeslagen, heette dan ook een spicarium, welk woord bij ons tot spieker is geworden. Die schrijfwijze is dan ook de enige juiste en men moet niet denken dat het een dialectwoord is. Zij die "spijker" zeggen, proberen krampachtig Algemeen Beschaafd Nederlands te spreken.

Het Spieker na de restauratie

Van oudsher behoorde het terrein, waarop kort na 1500 het spieker verrees, tot het goed Wissink en nog altijd ligt ten westen van dat spieker de boerderij van die naam. De geschiedenis van beide delen loopt parallel. In 1326 behoort het Wissink aan Hugo Wissonck of Wissinck, maar heel erg lang zal het niet meer aan zijn geslacht blijven toebehoren, want in 1380 wordt eigenaar Rutger van Hekeren, gehuwd met Odilia van Wylacken. Hoewel dit door sommigen wordt betwijfeld, zou hij stammen uit het bekende geslacht Van Hekeren dat haar stamgoed in de buurt van Emmerich had en dat zo'n grote rol gespeeld heeft in de gelderse geschiedenis. Denk maar aan de bekende twisten tussen de Hekerens en de Bronkhorsten. Hij moet omstreeks 1402 kinderloos zijn overleden, want in dat jaar ging Wissink over naar zijn oomzegger Johan van Hekeren. De naam van het goed, die nogal eens verschillend geschreven wordt, luidt dan Wyschinck. Ook Johan sterft zonder nakroost en in 1424 gaat Wissink over op zijn broer Roloff of Roelof. Noch van Johan, noch van Roelof is bekend hoe de naam van hun echtgenote was. Roelof wordt in 1427 al opgevolgd door zijn zoon Hendrik, gehuwd met Hermanna van Hekeren. Van hem is bekend dat hij schulden had, schulden waarvoor het Wissink als onderpand was gegeven, want omstreeks 1470 laat Johan van Holthuysen min of meer beslag op het goed leggen. In 1458 laat Hendriks broer Roloff zich met het goed belenen als erve van hun beider vader Roelof. Roelof jr. laat zich in 1465 en 1484 nogmaals belenen en de laatste belening is mogelijk een gevolg van het overlijden van zijn broer. Roelof was al eerder in het Wissink gerechtigd; mogelijk had zijn broer hem niet zijn deel in de erfenis uitgekeerd als gevolg van zijn slechte financiële toestand. Roelofs zoon Reinier van Hekeren wordt in 1489 met het goed beleend, maar draagt het - vermoedelijk eveneens uit geldgebrek - in 1501 op aan Otto van Hoeckelom. In het leenregister staat vermeld, dat die "ontfengt tgoet tot Wysinck, in den kerspel van Warnsfelt, in der buirschap van Vieracker gelegen, met allen sijnen tobehoren, daer naest gelant is Herman Vroeynck an deen ende tgoet tot Mackinck an dander sijde", zodat we nu ook de burenen van hem kennen. Wat het goed van Herman Vroeynck geweest is, is niet bekend, maar de boerderij Makkink is er nog steeds in Vierakker en wel aan de Boshuisweg; inderdaad tegenover het spieker. Waarschijnlijk hebben de Van Hekeren's op de één of andere manier kans gezien om de schulden die op het goed rustten af te lossen, want in 1511 draagt Pelgrom van Hekeren als erfgenaam van zijn broer Reinier zijn deel over aan Andries Obbekinck. Pelgroms zuster Evert (meisjes hadden in die tijd wel eens jongensnamen) doet haar aandeel in 1516 over aan genoemde Obbekinck, die toen dus het gehele goed weer bij elkaar had. Andries was de echtgenoot van Dirxken Wassinck, die in 1531 met Wissink beleend wordt, wanneer haar zoon Hendrik - die kort na zijn vader overlijdt - haar dit goed nalaat. Dirxken laat op haar beurt Wissink na aan haar zoon Bernt (belening 1548),

zodat we hier het opmerkelijke feit zien dat 4 leden uit één gezin successievelijk eigenaar zijn geweest.

Bernt overlijdt vermoedelijk zonder nakomelingschap, want het goed vererft op Adriana Obbekinck, gehuwd met Lambert Louwermans, en dochter van Bernt. In het geslacht Louwerman zal het goed dan een eeuw blijven.

Adriana laat het na aan haar zoon Bernt (beleend in 1597), die een paar jaar later al komt te overlijden, waarop zijn broer Rutger in 1600 ermee wordt beleend. Ook Rutger overlijdt kinderloos, waarop zijn zuster Judith, echtgenote van Gerlich van Langen, in 1613 met Wissink wordt beleend. Ook het huwelijk van Judith en Gerlich zal kinderloos blijven en in 1624 laat Judith een verklaring opstellen dat na haar dood en die van haar man Wissink zal vererven "op haren neve Lambert Louwerman Andriessoon ofte sijne lijffs-erven, bij gebrek derselven op Lambert Louwerman Lambertssoon, blivende altijd in den bloede hares vaders Lamberts in afclimmender lini, solange daarvan erven voorhanden sijn". Met andere woorden, zolang er nog Louwermannen zouden zijn, moest Wissink in de familie blijven en mocht niet vreemd worden. Leden van het geslacht Louwerman zijn echter schaars gebleken, en de wens van Judith is niet in vervulling gegaan.

Lambert Louwerman Lambertssoon, burgemeester van Zutphen, wordt in 1643 beleend, maar de volgende belening vindt al in 1659 plaats, en die is dan ten name van Anna Catharina ten Behm, "erve haeres bestevaders (=grootvader) Lambert Louwerman", hetgeen inhoudt dat zij Lamberts kleindochter was. Anna Catharina vindt een huwelijkspartner in de eigen stand en treedt in het huwelijk met Dr. Arnold van Eck, burgemeester van Arnhem. De huwelijksvoorwaarden werden op 8 februari 1677 opgemaakt. In 1685 lenen zij Jan Hendrik Swaefken, sedert 1682 eigenaar van het aangrenzende Suideras, de somma van f 12.500,-; voor die tijd een niet onaanzienlijk bedrag. Swaefken zal zich met de aankoop van het Suideras een behoorlijke financiële last op zijn schouders hebben gelegd en hij zal niet in staat geweest zijn om zijn schuld af te lossen en zo zien we Van Eck in 1701 beleend worden met het Suideras en wel "uit kragt van gerichtelijk verwin" oftewel door vererving na gerechtelijke uitspraak Swaefken was dan failliet verklaard. Zo had het echtpaar Van Eck in Vierakker een aardig grondbezit bij elkaar gekregen: het Suideras, het Wissink en het daarbij staande spieker. Bij Arnhem bezaten de Van Eck's overigens nog meer goederen. Hun zoon Hendrik Jan krijgt bij de verdeling van de ouderlijke erfenis het goed "Het Gelderse Spijker" te Arnhem en bovendien worden hem de Vierakkerse goederen toegewezen, waarmede hij in 1716 wordt beleend. Trouwlustigen vinden we weinig onder de eigenaren van Wissink en Hendrik Jan van Eck maakt hierop geen uitzondering. Wanneer hij ongehuwd en kinderloos in 1763 de ogen voor eeuwig sluit, blijkt uit zijn testament, dat zijn bezittingen onder negen neven en nichten verdeeld moeten worden. Het zijn: Reinder Johan, Arnold, Anna

Catharina, Helena Wijnanda, Engelberta Wilhelma, Arnolda Michilina Renira en Geertruyd Lucretia Op ten Noort, alsmede Johan en Helena Henrica Catharina van Essen, die allen uit Zutphense regentengeslachten stammen. Op het moment van de verdeling was Arnold Op ten Noort al overleden en waren er dus acht erven over voor de Vierakkerse goederen, want het Gelderse Spijker ging naar Reinder Johan Op ten Noort. Het Suideras werd door de gezamenlijke erven in 1764 verkocht aan Frans Jan van Heeckeren van Enghuizen, die het voor zijn zoon August Robbert, de bekende Oranjeklant, bestemde.

Reinder Johan Op ten Noort laat zich in 1764 als oudste erfgenaam voor zich en de zijnen met Wissink belenen, waarna de verdeling van de erfenis kan beginnen. Nog in hetzelfde jaar laat Geertruyd Lucretia Op ten Noort zich met Wissink belenen, krachtens verdeling van 7 september.

Erg trouwlustig toonden ook de Op ten Noort's zich niet, of wilden zij alleen maar voorkomen dat door teveel huwelijken het familiebezit verbrokkeld werd? Alleen Anna Catharina en Helena Wijnanda traden in het huwelijk en voor ons verhaal is alleen het tweede belangrijk, want via dat huwelijk vererft Wissink.

Helena Wijnanda Op ten Noort had uit haar huwelijk met Mr. Antoni Pieter Lemker van Breda een dochter Rudolphina Anna, gehuwd met Jan Willem Cornelis van der Merwede, en zij zal Wissink van haar tante Geertruyd Lucretia hebben geërfd.

Op haar beurt laat mevrouw Van der Merwede-Lemker van Breda het goed Wissink na aan haar dochter, Johanna Sippiena Boldewina Adriana, die in 1798 de echtgenote was geworden van Lodewijk Arend (baron) van Ittersum (zie noot). En het is barones Van Ittersum, die besluit zich van Wissink te ontdoen en bij deze gelegenheid valt het goed uiteen.

Derksken Lebbink, weduwe van Goossen Wassink en hertrouwd met Gerrit Jan Everts, wordt in 1803 eigenaresse van Wissink; het Kleine Wissinksbos wordt eigendom van Borchard Frederik Willem (baron) van Westerholt, gehuwd met Catharina Christina Conradina (barones) Sloet, de bewoners van het kasteel Hackfort. Het Grote Wissinksbos vond in 1805 twee kopers, ieder voor de helft. Het zijn G.J. Bloemendal en Henricus Nieuwehuis. Het Spieker - waarom het hier tenslotte gaat - werd in 1803 verkocht aan Steven Smeenk en diens echtgenote Janna Maalderink. Steven was vermoedelijk al de pachter van dit spieker en hij heeft tot 1815 nog plezier gehad van zijn eigendom. Zijn zoon Gerrit Jan (overleden 1834), in de echt verbonden met Anna Margaretha Albers (geboren in Vorden) werd in genoemd jaar eigenaar. Dan vererft het spieker via de zoon Jacobus (overleden 1873), gehuwd met Johanna Memelink, op Martinus (overleden 1912) die getrouwd was met Grietje Bilderbeek en van de laatste op Jacoba Johanna Smeenk. Die trad in het huwelijk met Derk Willem Borgman (overleden 1952) en zij kregen drie

dochters. Eén daarvan, Gerritje, trouwde met haar achterneef Jan Reinder Borgman (overleden 1972) en een zoon uit dit huwelijk is de huidige eigenaar. Dat is Derk Willem Borgman, echtgenoot van Annie Berenpas.

Na de eigenaren dan nu nog een beschrijving van het gebouw. In "De Monumenten van Geschiedenis en Kunst van het Kwartier van Zutphen", door Dr. E.H. ter Kuile vinden we de volgende omschrijving: "MENGERINK, een voormalige havezate die ook wel Vierakker heeft geheten en nu bekend staat als het Olde Spiker, ...", maar alles wat in deze zin vermeld is, is onjuist. Het huis heeft nooit het recht van havezathe gehad en Mengerink is een andere naam voor het Huis te Vierakker, dat ten noorden van het spieker heeft gelegen en waarvan nog een bijgebouw over is. Het Huis te Vierakker is beslist niet identiek aan het Spieker.

Het uit het eerste kwart van de zestiende eeuw daterende gebouw is op een hoogte gelegen en zal ongetwijfeld vroeger door een gracht zijn omringd, maar die is al lang geleden gedempt. Het rechthoekige huis is gedekt met een zadeldak, gevat tussen twee topgevels en het zou best mogelijk kunnen zijn dat dit oorspronkelijk trapgevels waren, maar er zijn ons helaas geen afbeeldingen overgeleverd, die dat zouden kunnen aantonen. In de kelder bevinden zich twee in de lengterichting van het huis lopende tongewelven, die op de plaats van de raaklijn ondersteund worden door drie pijlers, zoals de plattegrond aangeeft. Opvallend zijn de duivegaten in de topgevels, die erop duiden dat de eigenaar eens het recht van duivenslag moet hebben gehad. Dat was een heerlijk recht dat alleen aan eigenaren van een heerlijkheid toekwam. Het Spieker heeft daar nooit deel van uitgemaakt en zijn eigenaren moeten dan op de één of andere manier in het bezit gekomen zijn van dat recht. Het hield in dat de eigenaar van dat recht duiven mocht houden en dat de omwonenden die niet mochten schieten, ook al berokkenden die duiven overlast door bijvoorbeeld het oppikken van het zaadgoed.

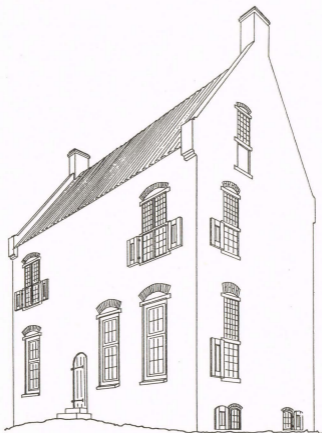
In 1960 was het spieker behoorlijk in verval geraakt en diende hoognodig te worden gerestaureerd. Dat geschiedde naar plannen van de architect IJsbrand Kok en bij deze restauratie werd het gebouw meteen geschikt gemaakt voor bewoning door twee gezinnen. Helaas had dit tot gevolg dat de kelder toen door middel van een scheidingsmuur in tweeën werd gedeeld. Een aanbouw met plat dak aan de achterzijde werd vervangen door één met een lesse-naardak en voorts werden de dichtgemetselde ramen op de verdieping weer geopend.

Jammer genoeg valt het spieker enigszins in het niet, doordat er aan de zuidzijde grote bedrijfsgebouwen verzezen, die het aanzicht in het algemeen genomen geen goed doen.

Niettemin vormt het spieker een markant punt in het landschap, al is het dan geen kasteel, zoals sommigen nog steeds van mening zijn. Een makelaar, die

het huis een aantal jaren geleden in de verkoop kreeg, adverteerde met een "Jachtslot", hetgeen een wel erg grote opwaardering van het goed was. Hij had daarmee overigens niet het beoogde resultaat, want het spieker werd niet verkocht.

J. Harenberg

Voorgevel en noordgevel in scheve projectie, waardoor het rijzige karakter van het Spieker wordt geaccentueerd (Tekening J.W. Verstege).

Noot: De titel van baron is tussen haakjes geplaatst, aangezien die in die tijd nog niet werd gevoerd. Eerst tijdens het Koninkrijk, dus na 1815 werden zij erkend als behorende tot de Nederlandse adel met de titel van baron.